

der er Usikkerhed til Stede, maa de Størrelser, der indgaar i Kalkulationen, betragtes som variable. »Imponderable Faktorer« saasom Produktets Kvalitet, Forholdet til Leverandører, sociale Hensyn og den investerendes personlige Indstilling spiller som bekendt en Rolle og modificerer paa en Maade, som det er yderst vanskeligt at give talmæssige Udtryk, Resultaterne af de opstillede Kalkyler. Hensyntagen til den større økonomiske Sammenhæng (»den generelle Interdependens«), som der tales om, kan enten bero paa, at den investerendes endelige Formaal omfatter Virkningen paa andre Personer, eller paa at Virkningen paa fjernere Kredse kan medføre en maaske vanskeligt bestemmelig Virkning tilbage paa den handlendes egen Økonomi.

Til Bogen er føjet Appendix I, »Investeringskalkylens matematiske Hjælpemidler« og Appendix II, »Tavler for de for Investeringskalkyler vigtige Størrelser«. Til umiddelbar praktisk Anvendelse burde disse Tavler formentlig være udregnede for flere Rentehøjder og helst forsynet med en kort Tekstoverskrift foruden den anvendte Renteformel. Læsning og senere Anvendelse af Bogen kunde nok ved enkelte smaa Tilføjelser være gjort lettere for Økonomer og Praktikere, som ikke har hele den højere Rentesregning paa rede Haand og ikke vil ofre den Ulejlighed at læse Bogen fra Ende til anden. Betegnelser, der mere minder om Indholdet end »Fundamentalprincip I« og II — jfr. »2. Omformulering af Fundamentalprincip I« (S. 30) vilde ogsaa gøre Bogen lettere anvendelig for Benyttede uden for de Aarhus-studerendes Kreds. Den yderst vage Ord-sammenstilling »i det hele taget« er S. 16 anvendt for at udtrykke det noget mere præcise »idet samtlige Betalinger betragtes som en Helhed«.

De nævnte Indvendinger drejer sig imidlertid kun om Smaating. Bogen giver navnlig i kort og klar Form en stor Mangfoldighed af Tilfælde inden for den økonomisk betydningsfulde Rentesregning. Den mere matematiske Side af Rentesregningen er sat i levende Forbindelse med moderne Drifts-økonomi og Nationaløkonomi. En mere dybtgaaende og samtidig lettere tilgængelig Fremstilling af Rentens Filosofi vil man stadig finde i Irving Fishers gamle Bog »The Nature of Capital and Income«. Men navnlig til praktisk Brug for Ingeniører, Økonomer eller Forretningsfolk, som ikke gaar af Vejen for en vis Mængde Renteformler, er Schneiders Bog sikkert i Dag langt mere anvendelig, bl. a. fordi den behandler en mere fuldstændig Samling af Teoriens Tilfælde.

F. Zeuthen.

J. O. Krag og P. Gersmann: KRIGSØKONOMI OG EFTERKRIGSPROBLEMER. Det danske Forlag. København 1944. 239 S.

Allerede nu tyder meget paa, at Krigsaarenes økonomiske Hændelser herhjemme vil blive gjort til Genstand for Beskrivelse og Analyse fra mange Sider. Dette skyldes ikke alene Emnets usædvanlige Karakter. Mange Bidrag til Bedømmelse af den økonomiske Situation, som nu er holdt tilbage, vil dukke op, og særlig vil en Vurdering af Krigstidens økonomiske Begivenheder danne den nødvendige Baggrund for Maal og Midler indenfor Fremtidens Politik paa det økonomiske Omraade. Det ligger ligefrem i Tiden, at man besinder sig paa, hvad der er sket, for

der er Usikkerhed til Stede, maa de Størrelser, der indgaar i Kalkulationen, betragtes som variable. »Imponderable Faktorer« saasom Produktets Kvalitet, Forholdet til Leverandører, sociale Hensyn og den investerendes personlige Indstilling spiller som bekendt en Rolle og modificerer paa en Maade, som det er yderst vanskeligt at give talmæssige Udtryk, Resultaterne af de opstillede Kalkyler. Hensyntagen til den større økonomiske Sammenhæng (»den generelle Interdependens«), som der tales om, kan enten bero paa, at den investerendes endelige Formaal omfatter Virkningen paa andre Personer, eller paa at Virkningen paa fjernere Kredse kan medføre en maaske vanskeligt bestemmelig Virkning tilbage paa den handlendes egen Økonomi.

Til Bogen er føjet Appendix I, »Investeringskalkylens matematiske Hjælpemidler« og Appendix II, »Tavler for de for Investeringskalkyler vigtige Størrelser«. Til umiddelbar praktisk Anvendelse burde disse Tavler formentlig være udregnede for flere Rentehøjder og helst forsynet med en kort Tekstoverskrift foruden den anvendte Renteformel. Læsning og senere Anvendelse af Bogen kunde nok ved enkelte smaa Tilføjelser være gjort lettere for Økonomer og Praktikere, som ikke har hele den højere Rentesregning paa rede Haand og ikke vil ofre den Ulejlighed at læse Bogen fra Ende til anden. Betegnelser, der mere minder om Indholdet end »Fundamentalprincip I« og II — jfr. »2. Omformulering af Fundamentalprincip I« (S. 30) vilde ogsaa gøre Bogen lettere anvendelig for Benyttere uden for de Aarhus-studerendes Kreds. Den yderst vage Ord-sammenstilling »i det hele taget« er S. 16 anvendt for at udtrykke det noget mere præcise »idet samtlige Betalinger betragtes som en Helhed«.

De nævnte Indvendinger drejer sig imidlertid kun om Smaating. Bogen giver navnlig i kort og klar Form en stor Mangfoldighed af Tilfælde inden for den økonomisk betydningsfulde Rentesregning. Den mere matematiske Side af Rentesregningen er sat i levende Forbindelse med moderne Drifts-økonomi og Nationaløkonomi. En mere dybtgaaende og samtidig lettere tilgængelig Fremstilling af Rentens Filosofi vil man stadig finde i Irving Fishers gamle Bog »The Nature of Capital and Income«. Men navnlig til praktisk Brug for Ingeniører, Økonomer eller Forretningsfolk, som ikke gaar af Vejen for en vis Mængde Renteformler, er Schneiders Bog sikkert i Dag langt mere anvendelig, bl. a. fordi den behandler en mere fuldstændig Samling af Teoriens Tilfælde.

F. Zeuthen.

J. O. Krag og P. Gersmann: KRIGSØKONOMI OG EFTERKRIGSPROBLEMER. Det danske Forlag. København 1944. 239 S.

Allerede nu tyder meget paa, at Krigsaarenes økonomiske Hændelser herhjemme vil blive gjort til Genstand for Beskrivelse og Analyse fra mange Sider. Dette skyldes ikke alene Emnets usædvanlige Karakter. Mange Bidrag til Bedømmelse af den økonomiske Situation, som nu er holdt tilbage, vil dukke op, og særlig vil en Vurdering af Krigstidens økonomiske Begivenheder danne den nødvendige Baggrund for Maal og Midler indenfor Fremtidens Politik paa det økonomiske Omraade. Det ligger ligefrem i Tiden, at man besinder sig paa, hvad der er sket, for

bedre at kunne tage Stilling til de mange Planer og Forslag om, hvordan Efterkrigstidens Verden skal se ud.

Gennem den foreliggende Bog har to yngre Økonomer, der begge i deres Gerning har haft Lejlighed til paa afgrænsede Omraader at følge den danske Krigsøkonomi, ønsket at yde et Bidrag til den kommende Diskussion om Krigs- og Efterkrigstiden i Danmark. Bidraget er hovedsagelig formet som en Materialesamling, hvori de danske Foreteelser er sammenholdt med Udviklingen i de øvrige nordiske Lande og set paa Baggrund af den særlige Krigsøkonomi, som har udfoldet sig i de større krigsførende Lande.

Ved at tyvstarte, som det hedder indenfor Sportens Verden, har Forfatterne opnaaet at være først paa Pletten, og Bogens Fremkomst afhjælper da sikkert ogsaa et i vide Kredse herskende Savn af Materiale om og Overblik over de behandlede omfattende Forhold. Som en første Orientering herom kan Bogen da ogsaa anbefales, selv om det ikke kan skjules, at Fremstillingen er præget af det tidlige Udgivelsestidspunkt. Forfatterne er selv klare over dette og udtrykker i Forordet et Haab om, at Læserne vil forstaa, paa hvilke Omraader Begrænsningerne i særlig Grad har gjort sig gældende. Det tidlige Udgivelsestidspunkt medfører imidlertid ogsaa, at kun en Del af Krigsperiodens Økonomi kan behandles, og dette er efter Anmelderens Mening det største Minus ved Bogen.

Her tænkes ikke saa meget paa det Faktum, at Krigen varer ved endnu, da dette skrives, som paa det mere væsentlige Forhold, at kun en Del af den forløbne Periode paa Udgivelsestidspunktet foreligger tilstrækkeligt statistisk belyst. Som et Eksempel kan henvises til Forfatternes Behandling af Indtægtsforskydningerne under Krigen, hvor hovedsagelig kun Perioden 1939—41 er gjort til Genstand for Omtale. Forfatterne bemærker selv, at de erhvervsmæssige og sociale Indkomstforskydninger er et centralt Emne i den politiske Diskussion om Principperne for Regeringens økonomiske Politik; men en Beskrivelse og Analyse heraf for Perioden efter 1941 maa altsaa undlades. Der anføres kun en Bemærkning om, at Tallene for 1942 og 1943 vil vise en relativ Indkomstforbedring for Byerne og for Industrien, hvilket begrundes med, at de ekstraordinære Industrileverancer først for Alvor kom i Gang efter 1941. Mere væsentlig har vel forøvrigt den større Beskæftigelse i det hele taget været, og de stigende Pangelønninger vil sikkert ogsaa præge de senere Aars Indkomstforskydninger. Lidt mere kunde der iøvrigt være gjort ud af dette Afsnit, da den foreløbige Opgørelse af Indkomstfordelingen paa Erhverv for 1942 allerede forelaa i December 1943.

For dog at bøde paa, at Indkomstansættelserne kun er meddelt for et Par Aar, anføres tillige Tal for Landbrugernes Indtægter efter Landøkonomisk Driftsbureaus Regnskaber og en grafisk Fremstilling af Lønudviklingen. Oversigten herover er ført op til 1. Kvartal 1943 og bygger øjensynlig paa Lønstigningen som Følge af de ydede Dyrtidstillæg. En Oplysning om, at disse som Hovedregel er Minimumssatser, og at de faktiske Lønninger er steget mere særlig i det sidste Aars Tid, mangler i saa Fald. I Afsnittet om Finland bemærkes, at de finske Dyrtidstillæg er Maksimumssatser, hvilket tyder paa, at Forfatterne iøvrigt er opmærksomme paa dette Forhold. Paa den anden Side giver Anvendelsen af det

officielle Detailpristal ved Reallønnens Beregning et for gunstigt Udtryk for Bevægelserne indenfor denne, hvilket Forfatterne selv er inde paa, men maaske i højere Grad burde have understreget eventuelt ved Anvendelse af de i et senere Afsnit meddelte Merudgifter udover Detailpristallet beregnede af Arbejderbevægelsens Erhvervsraad.

Dette er ikke det eneste Punkt, hvor Problembehandlingen fremtræder noget summarisk, men det skal indrømmes, at Emnets Omfang har nødvendiggjort denne Fremstillingsmaade. Bogen falder i to adskilte Dele, Krigsøkonomien og Efterkrigsproblemerne, og indenfor begge behandles paa international Baggrund først danske Forhold og dernæst i kortere Afsnit Sverige, Norge og Finland. Særlig i disse Afsnit gør den summariske Fremstillingsform sig gældende, men Beskrivelsen supplerer alligevel paa flere Omraader det danske Hovedafsnit. Dette gælder især det norske Afsnit, da mange af de danske af Krigen affødte økonomiske Problemer har gjort sig gældende i endnu skarpere Form i Norge.

I det svenske Afsnit om Krigsøkonomien drages Sammenligninger mellem danske og svenske Forhold, hvilket dog er betænkeligt paa det spinkle Materiale, der foreligger i Bogen, og i Slutningsbemærkningen, om det bedre Samarbejde i Sverige end herhjemme mellem den økonomiske Videnskabs Dyrkere og Politikerne, ses bort fra, at to af de mest fremtrædende svenske økonomiske Professorer er Rigsdagsmænd. Ogsaa i Sverige betragtes Økonomerne ofte med Mistillid. Da den i samme Afsnit nævnte Anti-Inflationskampagne blev paabegyndt ved, at Formanden for Statens Industrikommission udarbejdede et Promemoria, betonedede store Dele af den svenske Presse netop, at det var en af det praktiske Livs Mænd, der saa omgaaende havde klarlagt dette Spørgsmaal. At der fra teoretisk-økonomisk Side var blevet ydet store Bidrag ved Aktstykkets Tilblivelse blev ikke nævnt.

I Afsnittet om Finlands Krigsøkonomi træder den korte Fremstillingsform endelig saa stærkt igennem, at man mindes sin Barndoms Geografibøger. Dette skyldes ogsaa, at Forfatterne har fundet det nødvendigt kort at introducere Finlands almindelige geografiske og økonomiske Forhold for Læserne, hvilket bl. a. sker ved Udtryk som: »Finland er et meget nøjsomt Land. Arbejdslønningerne er efter danske Forhold lave.« Andre Oplysninger er for ubestemte. Det oplyses saaledes, at Statsgælden nu for længst har passeret 30 Milliarder Finmark, men det forekommer mere præcist at notere, at den ult. 1943 udgjorde ca. 50 Milliarder Finmark.

Afsnittet om Efterkrigsproblemerne vil formentlig interessere Læserne mest, og Bogen vilde sikkert have vundet i Værdi, hvis Forfatterne havde nøjedes med at skitsere Krigstidens økonomiske Hændelser som Baggrund for dette Afsnit og til Gengæld behandlet Efterkrigsproblemerne noget fyldigere. Hvor interessant det end kan være at diskutere, hvad der er sket, er det dog ulige vigtigere i Tide at tænke over, hvorledes Fremtiden skal formes. Fremstillingen understreger, hvorledes Problemerne er de samme i alle Lande, men Forslagene til deres Løsning præget af Forventningerne i de enkelte Lande om den økonomiske Situation ved Krigens Afslutning; Forventninger, der har været underkastet Ændringer efterhaanden som Krigen skrider fremad. I det danske Afsnit om Efterkrigsproblemerne rejses Spørgsmaalet om Oprettelsen af Statsindkøbs-

centraler efter Krigen, og Problemet om Udenrigshandelens Organisation, saafremt Importreguleringen skal bevares igennem en længere Aarrække efter Krigen, hvilket meget taler for vil blive Tilfældet, er i det hele taget rigtigt fremhævet i Bogen og ligeledes den Betydning, som Krigstidens Nydannelser paa dette Omraade vil faa for Spørgsmalets fremtidige Løsning.

Efter Forordet tilsigter Bogen at give en populær Fremstilling af Krigsøkonomien og et foreløbigt Blik ind i Efterkrigstidens Problemer. Efter Anmelderens Mening er det første endnu ikke muligt, naar der ved Krigsøkonomi tænkes paa de økonomiske Forhold i Danmark under Krigen, hvorfor det ikke skal bebrejdes Forfatterne, at de ikke fuldstændig har løst denne Opgave, maaske snarere at de har stillet sig den. Derimod vil selv den korte Fremstilling af Efterkrigsproblemerne sikkert interessere mange Læsere saa stærkt, at de vil faa Lyst til at stifte nærmere Bekendtskab med disse Problemer. Herigennem opfylder Bogen et vigtigt Formaal.

Viggo Kampmann.

HAANDBOG I KREDIT- OG HYPOTEKFORENINGSFORHOLD, 1. Bind, Forlaget Arnkron, Odense 1944, 616 Sider.

Den danske Kredit- og Hypotekforeningslitteratur bestaar væsentligst af Jubilæumsskrifter. Herudover kan nævnes Kreditforeningstidende fra 1899 til 1900, nogle Artikler bl. a. i Nationaløkonomisk Tidsskrift, nogle polemiske Smaaskrifter samt følgende større Publikationer: Sven Clausen: Kreditforeningsforhold I og II 1934, Kristian Sindballe: Dansk Selskabsret V 1935, Betænkning vedr. Kreditforeningerne 1936 og Betænkning vedr. Hypotekforeningerne 1936, begge afgivet af den af Indenrigsministeren i 1933 nedsatte Kredit- og Hypotekforeningskommission. I Begyndelsen af 1890'erne blev der med Støtte af Finans- og Indenrigsministeriet paabegyndt Udgivelsen af en samlet Fremstilling af Kreditinstitutterne i de 3 skandinaviske Lande. Arbejdet blev overdraget Kaptajn A. Leigh Smith. I 1892 udkom Værkets II Bind om det svenske Landbrugs Kreditinstituter, I Bind, der skulde omfatte danske og norske Kreditinstituter, naaede ikke at udkomme paa Grund af Forfatterens Død.

Paa et, som det synes, umotiveret Tidspunkt, 6 Aar før Hundredaaret for Kreditforeningsloven, udkommer nu et stort 2 Binds Værk: Haandbog i Kredit- og Hypotekforeningsforhold, under Redaktion af Professor Thorkil Kristensen under Medvirken af Hypotekforeningsdirektør N. Mærsk-Møller. Haandbogen inddeles i 4 Hovedafsnit: Kredit- og Hypotekforeningernes Udvikling og Stilling i Samfundet; Obligationerne; Optagelse og Afvikling af Laan; Særlige Problemer vedrørende Kredit- og Hypotekforeninger.

Det udkomne Bind omfatter 1. og 2. Hovedafsnit, der atter er inddelt i Afsnit, nemlig 1. Hovedafsnit: Kreditforeningernes Historie indtil 1914 af Arkivar, cand. mag. Sigurd Jensen, Kreditforeningernes Historie efter 1914 af Direktør P. A. Callø, Hypotekforeningernes Historie af Direktør Bo Gjessing, Kredit- og Hypotekforeningernes Organisation og Stilling i Dag af Direktør Th. Thorsteinsson, Kredit- og Hypotekforeningerne som Led i Samfundets Økonomi af Professor Thorkil Kristensen, Lovgivningsmagtens Stilling til Kredit- og Hypotekforeningerne af Dr. jur. Sven Clausen og endelig de enkelte Foreningers Historie skildret af Mænd med Tilknytning